

ANDRZEJ SZUJECKI

Kierunki rozwoju leśnictwa światowego i polskiego w XX i XXI wieku

Directions in the development of the world and Polish forestry in the XXth and XXIst Centuries

Abstract: The report discusses the most important factors determining the development of forestry, such as: social requests toward forest and its functions, interests of forest owners and market demand for definite goods from forests, forest policy as a derivative of the economic condition of the state, richness of forest owners, development of science and technical progress, suitable law, staff level, and organisational proficiency of forestry

Keywords: forest policy, sustainable development convention, biological diversity, multiple-function forestry

Omówienie kierunków rozwoju leśnictwa światowego w przeszłości i perspektywie XXI wieku jest o tyle trudne, że w skali kontynentów i poszczególnych krajów, a nawet w ich granicach, tempo rozwoju i poziom cywilizacyjny leśnictwa były i są niejednakowe. Wielka różnorodność lasów Ziemi miała swój udział w kształtowaniu lokalnych kultur, te zaś w sprzężeniu zwrotnym poświęcały różną uwagę opanowaniu lasu, jego eksploatacji, odnowieniu lub ochronie.

W hierarchii czynników determinujących rozwój leśnictwa najważniejszymi były zwykle:

- żądania społeczne wobec lasu i jego funkcji,
- interesy właścicieli lasów i koniunktura rynkowa na określone dobra lasu,
- polityka leśna jako pochodna stanu ekonomicznego państwa, zamożność właścicieli lasów, rozwoju nauk i postępu technicznego,
- stosowne ustawodawstwo,
- poziom kadr i sprawność organizacyjna leśnictwa.

W ścieraniu się nierzadko konfliktowych sił, kierujących rozwojem leśnictwa, wygrywał jak dotąd rynek wspierany proprodukcyjnymi osiągnięciami nauk leśnych.

W pierwszej połowie XX wieku, kiedy nie było organizacji międzynarodowych sponsorujących gospodarkę leśną i kreujących globalną politykę leśną, główny ciężar odpowiedzial-

ności za zachowanie lasów podjęli sami leśnicy, organizujący się w 1893 roku w Międzynarodową Unię Leśnych Organizacji Badawczych (IUFRO) oraz spotykając się na Światowych Kongresach Leśnych (z których pierwszy odbył się w 1926 r.) nastawionych na wymianę informacji o polityce leśnej i wspierających swym autorytetem działalność leśnictwa w różnych krajach.

W wyniku II wojny światowej zaszły ważne dla rozwoju leśnictwa światowego wydarzenia:

- Nastąpiło istotne wzmocnienie organizacji międzynarodowych, w tym utworzenie Organizacji Narodów Zjednoczonych a w niej Organizacji do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), dominującym językiem kongresowym stał się język angielski, promujący także zawodowe i naukowe piśmiennictwo anglojęzyczne.
- Upadły systemy kolonialne, a w wyzwolonych krajach przy wykładniczym wzroście ludności nastąpiło zwiększone zapotrzebowanie na drewno opałowe i grunty pod uprawę rolną, na dopływ środków finansowych od koncernów eksploatujących lasy.
- Postępująca globalizacja handlu objęła drewno przemysłowe, w tym cenne drewno mahoniowe, palisandrowe, tekowe, sandałowe, drewno budowlane i papierówkę wzmagając ich międzykontynentalne przemieszczanie.
- Rozpoznano liczne zjawiska i zależności ekologiczne a ekologia stała się, głównie za sprawą krajów anglojęzycznych i skandynawskich, podstawą innego niż poprzednio rozumienia wszelkich procesów w ekosystemach leśnych i drzewostanach w szerokiej skali geograficznej.

Stało się potrzebne i możliwe sformułowanie w 1950 roku przez FAO globalnej polityki leśnej w zakresie czterech obszarów tematycznych:

- wzrostu produkcji drewna,
- zmniejszania zniszczeń i ubytków drewna przy jego pozyskaniu i przerobie przemysłowym,
- zakładania plantacji leśnych,
- utrzymania lasów w strefie tropikalnej.

Była więc to polityka zmierzająca do łagodzenia deficytu drewna i dzięki temu do ochrony lasów pasa południowego. Została ona wsparta środkami międzynarodowymi, głównie na cele inwentaryzacji lasów, tworzenie plantacji leśnych, zalesienia, szkolenie i miała wpływ na ograniczenie tempa wylesień, aczkolwiek nie mogła im zapobiec. Tracimy nadal 0,5-0,8% powierzchni leśnej rocznie przy czynnym udziale wielkich koncernów i ogromnej chłonności rynku europejskiego i azjatyckiego na drewno w ogóle, a szczególnie wartościowe gatunki drewna tropikalnego. Światowe zużycie drewna wyniosło w 1994 roku 3,4 mld m³ osiągając wartość szacunkową 400 mld USD. Nie tyle wielkość pozyskania drewna, lecz jego sposób budzi powszechny sprzeciw, gdyż zagraża wielostronnemu wykorzystaniu trwałości lasów, zamieszkującym je organizmom, grozi wzrostem anomalii klimatycznych. Nawet w Europie zasady planowej gospodarki leśnej nie były dostateczne do zachowania

wartości przyrodniczych lasów, nie miały też przeniesienia na lasy pierwotne pasa południowego, a nawet nie były przestrzegane na przeważającym obszarze lasów borealnych.

Potrzeba odmiennych rozwiązań w rozwoju leśnictwa światowego i ochrony lasów przed różnymi zagrożeniami cywilizacyjnymi stała się palącą i zrozumiała także dla intelektualistów i polityków. Przeniesienie nowoczesnego traktowania idei trwale zrównoważonego rozwoju do sfery leśnictwa zostało przygotowane w serii konferencji i znalazło wyraz w VIII Rozdziale Agendy 21 Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 roku, który dał wsparcie polityczne do ochrony lasów i konstrukcji lasu godzącego funkcje produkcyjne z potrzebami społecznymi i zachowaniem wartości przyrodniczych, środowiskotwórczych. Wkrótce potem rozpoczął się tzw. proces helsiński, torujący drogę leśnictwu wielofunkcyjnemu w Europie, nazwany później paneuropejskim, wywołując podobne inicjatywy na innych kontynentach i tworząc warunki do wdrażania konwencji o różnorodności biologicznej w lasach

W 1995 roku FAO przyjęło nowe priorytety w polityce leśnej, a Komisja Trwałego Rozwoju ONZ powołała Międzyrządowy Panel Leśny, przekształcony w 1997 r. w Międzynarodowe Forum Leśne do rozwinięcia globalnych zasad zrównoważonej gospodarki leśnej z nadzieją, że uda się doprowadzić do przygotowania konwencji o lasach. Tak się jednak nie stało wobec oporu południa i braku realnych środków, a dokumentem politycznym najwyższej rangi stał się dokument pt. "Propozycje działań", przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 1997 r. wdrażający "Zasady leśne" ze wspomnianej już Agendy 21, a dla Unii Europejskiej Rezolucja Rady UE z 15.12.1998 r. w sprawie Strategii Leśnej w Krajach Unii w perspektywie XXI wieku. Reasumując, w rozwoju leśnictwa światowego w wieku XX można wyróżnić trzy okresy:

- 1900–1949 – okres dominacji austro-niemieckiej szkoły leśnej, doskonalenia leśnictwa jednofunkcyjnego opartego na modelu lasu normalnego, niekontrolowana eksploatacja lasów tropikalnych i borealnych. Brak globalnej polityki leśnej.
- 1950–1991 – okres tworzenia przez FAO priorytetów globalnej polityki leśnej i rozwoju idei ochrony lasów tropikalnych. Wkraczanie planowej gospodarki leśnej do lasów borealnych. Powstanie koncepcji leśnictwa wielofunkcyjnego oraz modelu lasu celowego uwzględniających reguły ekologii.
- 1992 – okres międzynarodowej debaty pod egidą ONZ o globalnej polityce leśnej w warunkach trwale zrównoważonego rozwoju i wdrażania konwencji o różnorodności biologicznej oraz konwencji o ochronie klimatu. Początki biotechnologii w leśnictwie. Otwarcie na wiek XXI.

Wydarzenia ostatniej dekady otworzyły drogę leśnictwu wieku XXI, dostrzegając nowoczesną wizję trwale zrównoważonego rozwoju społeczeństw. Czy nasze leśnictwo jest na tej drodze?

W historii leśnictwa polskiego, rozwijającego się jako składowa leśnictwa europejskiego, wyróżniają się następujące okresy kierunkujące gospodarke leśną:

Okres I tworzenia zrębów leśnictwa polskiego na przełomie XVIII i XIX wieku:
 wydzielenie gospodarstwa leśnego z gospodarstwa rolnego, wprowadzenie

modelu lasu normalnego jako podstawy trwałych dochodów, otwarcie studiów leśnych, inicjacja piśmiennictwa leśnego, w tym miesięcznika "Sylwan", powstanie stowarzyszeń leśnych.

- Okres II międzywojenny, stanowienia prawodawstwa leśnego w odrodzonej Rzeczypospolitej, utworzenia, rozwoju i narastającego znaczenia organizacji kapitalizmu państwowego "Lasy Państwowe".
- Okres III po II wojnie światowej, nacjonalizacji wielkiej i średniej własności leśnej, sukces wielkich zalesień, wzrostu zasobów leśnych i rozwoju nauk leśnych.
- Okres IV po 1990 roku tworzenia leśnictwa wielofunkcyjnego, powstania pierwszej ustawy o lasach wszystkich form własności budującej podstawy leśnictwa wielofunkcyjnego, przyjęcie przez Rząd polityki leśnej państwa zgodnej z potrzebami trwale zrównoważonego rozwoju i porozumieniami międzynarodowymi.

Rozpatrując zmiany ustawodawstwa i polityki leśnej w Polsce należy podkreślić, że przede wszystkim dzięki wykształconej kadrze leśnej udało się w różnych okresach rozwoju leśnictwa nie zejść z drogi ochrony lasów i dążyć do zachowania przyrodniczych wartości lasu. Znalazło to wyraz formalny m.in. w ustanowieniu Urzędów Ochrony Lasów w 1919 roku, wczesnym wprowadzeniu Ustawą o Zagospodarowaniu Lasów Niepaństwowych z 1927 r., obowiązku gospodarowania w lasach prywatnych według planów urządzenia lasu. Nie zapominajmy, że w Polsce powstała koncepcja sozologii, rozwijała się nauka o wielostronnych funkcjach lasu, że urządzenie lasu oparte zostało na przyrodniczej regionalizacji lasów, że dla podniesienia wartości przyrodniczej lasów podjęto już w 1948 r. próbę odejścia od zrębów zupełnych na korzyść metody przerębowej, że tworzyły się koncepcje leśnej inżynierii ekologicznej znacznie wcześniej niż znalazły one wyraz w literaturze światowej. I nie zapominajmy, że wszystko to miało miejsce przy ogromnym nacisku na zwiększenie pozyskania drewna, przy ogromnym zagrożeniu lasów przez szkodniki, choroby, zanieczyszczenia atmosfery, pożary i huragany.

Co najmniej od końca lat siedemdziesiątych trwał nacisk społeczności leśnej skupionej przede wszystkim w PTL na władze państwowe w sprawie potrzeby:

- ustanowienia długofalowej polityki leśnej państwa,
- podjęcia działań na rzecz lasu i leśnictwa wielofunkcyjnego,
- promocji proekologicznych rozwiązań w strategii gospodarki leśnej i technologiach leśnych.

W 1983 roku PTL podjęło inicjatywę opracowania Ustawy o lasach wszelkich form własności. Spełniło się to w 1991 r. po zmianie ustroju Państwa i otworzyło wymieniony IV okres w dziejach leśnictwa polskiego, dając podstawy leśnictwu wielofunkcyjnemu.

Zasadniczymi dla transformacji leśnictwa w kierunku trwale zrównoważonego rozwoju i wielkoobszarowej ochrony przyrody stały się lata 1994-1997, kiedy dostosowano leśnictwo polskie do wyzwań społecznych, deklaracji, postanowień i zobowiązań międzynarodowych, wprowadzając:

- Polską politykę ochrony zasobów leśnych (1994),
- Znowelizowaną Ustawę o lasach (1997), w której zastąpiono zapis o prowadzeniu gospodarki leśnej na zasadzie najwyższej opłacalności zapisem o ochronie i trwałości lasów,
- Politykę leśną państwa po raz pierwszy przyjętą przez Rząd a sięgającą zamierzeniami co najmniej do połowy XXI wieku.

Dokumenty te są powszechnie znane, były wielokrotnie przedmiotem prezentacji i ocen, a ich treści rozwijane i akceptowane, szczególnie przez Kongres Leśników Polskich (1997), iż nie ma powodów by do nich powracać. W kręgach międzynarodowych szczególne uznanie zdobyły zapisy ustawowe dotyczące powołania Leśnych Kompleksów Promocyjnych, jako oryginalnego polskiego narzędzia realizacji polityki leśnej, jak i zapisy dotyczące obowiązku wprowadzania do planów urządzania lasu programów wielkoobszarowej ochrony przyrody. Korzystnym echem odbiło się w świecie, iż Polska jako pierwszy kraj europejski rozpoczęła proces certyfikacji lasów państwowych. Wyprzedzenie jakie nastąpiło w Polsce w stosunku do wdrażania idei procesu helskiego w krajach UE było możliwe dzięki doświadczeniu historycznemu, ale i dzięki odmiennej strukturze własności lasów, co powinno być należycie wykorzystane w mediach i w walce o utrzymanie państwowej własności lasów i jedności organizacji PGL LP.

Na tle dokonań międzynarodowych i polskich zarysowują się kierunki rozwoju leśnictwa w XXI wieku:

1. Zmniejszenie powierzchni lasów tropikalnych.
2. Rozwój plantacji leśnych szczególnie w leśnym pasie południowym.
3. Wzrost znaczenia środowiskotwórczego i ochrona lasów borealnych.
4. Renaturalizacja lasów mieszanych strefy umiarkowanej.
5. Ograniczenie wykorzystania drewna przemysłowego.
6. Wzrost znaczenia energetycznego lasów i plantacji leśnych.
7. Dostosowanie lasów do anomalii pogodowych i możliwych zmian klimatu.
8. Określenie wartości i sprzedaż nieprodukcyjnych funkcji lasów.
9. Wzrost roli społeczeństw w stanowieniu polityki leśnej.
10. Przyjęcie konwencji o lasach.

Katastrofa naturalnych – pierwotnych lasów tropikalnych pod wpływem człowieka jest nieunikniona, a opór krajów rozwijających się przed ingerencją zewnętrzną coraz bardziej znaczący. W tej sytuacji oraz wobec coraz silniejszego wkraczania kapitału do lasów borealnych, zainteresowanie globalnej polityki leśnej skieruje się do tych ostatnich, jak i do lasów strefy umiarkowanej. Ochrona lasów borealnych i restytucja lasów mieszanych może, a raczej powinna stać się wyzwaniem cywilizacyjnym XXI wieku i alternatywą dla nierozwiązanych problemów krajów południa, a odbywać się to będzie przy zmianie struktury produkcji i wykorzystania drewna, przy wzroście roli społeczeństwa w stanowieniu polityki leśnej, przy znalezieniu sposobów na zasilanie leśnictwa ze sprzedaży nieprodukcyjnych funkcji lasów.

Z podstawowych celów "Strategii leśnej dla UE" – dokumentu kierunkowego – nie normatywnego, na szczególne podkreślenie w świetle wielce prawdopodobnego członkostwa Polski w Unii zasługują te, które formułują cele leśnictwa wobec przyrody, społeczeństwa i współpracy międzynarodowej:

- ważność trwale zrównoważonej gospodarki leśnej dla zachowania i wzmagania różnorodności biologicznej oraz przeciwdziałania zmianom klimatycznym;
- promocja wykorzystania drewna i nieдрzewnych produktów leśnych jako przyjaznych środowisku i w zgodzie z zasadami wolnego rynku;
- zwiększenie wkładu leśnictwa i przemysłu leśnego do wzrostu dochodów ludności i zatrudnienia;
- wdrażanie międzynarodowych porozumień, zasad i zaleceń przez narodowe i lokalne programy leśne;
- wspieranie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej i wielofunkcyjnej roli lasów oraz trwałego i różnorodnego użytkowania zasobów leśnych przez aktywność badawczą;
- kształtowanie świadomości publicznej o leśnictwie i produktach leśnych w aspekcie gwarantowanej certyfikacją prośrodowiskowej polityki leśnej oraz promocji drewna.

Ze "Strategii leśnej dla UE" w aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, a szczególnie w świetle przekształceń systemowych, tendencji do regionalizacji, problemów restrukturyzacji wsi wyłaniają się następujące priorytety dla rozwoju leśnictwa w Polsce:

- wdrażanie Polityki leśnej państwa (1997) we wszystkich jej punktach, a szczególnie w obszarze funkcji społecznych i środowiskotwórczych;
- zwiększenie efektywności gospodarczej przedsiębiorstwa Lasy Państwowe przy zachowaniu spójności tej organizacji i pogłębieniu jej związków z lokalnymi, regionalnymi i krajowymi potrzebami społecznymi;
- wzmocnienie lasów własności chłopskiej;
- ustanowienie narodowego programu leśnego jako programu operacyjnego polityki leśnej państwa i strategii leśnej Unii Europejskiej;
- dostosowanie prawa leśnego do Rozporządzeń Unii Europejskiej w zakresie nasiennictwa, ochrony przeciwpożarowej, systemów informacji leśnej, monitorowania stanu lasu, kontroli fitosanitarnej, obrotu drewnem.

W obszarze zadań określonych przez Politykę leśną państwa realizacji oczekuje m.in.:

- opracowanie pełnych zasad i instrukcji leśnych wdrażających politykę leśną państwa;
- opracowanie w planach urządzania lasu i wdrożenie programów ochrony przyrody;
- przebudowa drzewostanów na niewłaściwych siedliskach;
- dopracowanie i wdrożenie kryteriów i wskaźników trwale zrównoważonej gospodarki leśnej na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym;
- opracowanie i wdrożenie narodowego programu leśnego.

Konieczność zwiększenia efektywności ekonomicznej PGL LP wynika z wielu przyczyn, a szczególnie rozwierania się nożyc między kosztami produkcji, zobowiązaniami a przychodami ze sprzedaży drewna i może być osiągnięte tylko w sposób nie zagrażający zasobom leśnym i polityce trwale zrównoważonego rozwoju:

Przyczyny:

- dostosowanie do gry rynkowej;
- zwiększające się koszty prowadzenia gospodarki leśnej;
- zobowiązania płatnicze;

Rozwiązania:

- nadanie PGL Lasy Państwowe osobowości prawnej na szczeblu centralnym bez możliwości przekształcenia w podmiot prawa handlowego;
- zwiększenie samodzielności gospodarczej nadleśniczych i nadleśnictw;
- doskonalenie zasad tworzenia, dystrybucji i wykorzystania funduszu leśnego;
- dostosowanie rocznego pozyskania drewna do koniunktury rynkowej przy obligatoryjnym utrzymaniu rozmiaru użytkowania w 10-leciu i kontroli realizacji planu urządzania lasu co 5 lat;

Ważnym zadaniem w tym względzie, a także od strony globalnej, a zwłaszcza europejskiej polityki leśnej, staje się wyważenie relacji strukturalnych między społeczeństwem, jego regionalnym rozwojem, organizacją "Lasy Państwowe", potencjałem lasów prywatnych, a zadaniami polityki ekologicznej państwa. Utrata przez organy rządowe niektórych prerogatyw na rzecz organizacji gospodarczych może stać się przyczyną nieoczekiwanych trudności, którym np. rynkowa certyfikacja lasu nie potrafi skutecznie się przeciwstawić. System gwarancji społecznych i ekologicznych nie może w tej sytuacji opierać się na opiniach i deklaracjach, lecz na skutecznych mechanizmach nadzoru. Należy o tym szczególnie pamiętać w dyskusjach i przy postanowieniach o usytuowaniu Lasów Państwowych w strukturach państwa bądź prawa handlowego, by uzyskać właściwe proporcje między niezbędną efektywnością ekonomiczną a celami społecznymi lasów jako strategicznych zasobów o wielkich wartościach środowiskotwórczych i genetycznych. Nie można też, uwzględniając wymienione dylematy, nie pracować nad całościowym usytuowaniem i udoskonaleniem funkcji i roli urządzania lasu, nie tylko w zakresie sporządzania planów, ale i okresowej kontroli ich realizacji.

Aczkolwiek układ zwany Traktatem Rzymskim z 1957 r., ustanawiający Wspólnotę Europejską jak i Traktat o Unii Europejskiej z Maastricht z 07.02.1992 roku nie wprowadziły wspólnej polityki leśnej obarczając odpowiedzialnością za jej cele i realizację, kraje członkowskie jednak wszystkie te dokumenty jak i szereg normatywnych Rozporządzeń Rady UE, np. Rozp. Nr 1257 z 1999 r. odnoszące się do rozwoju leśnictwa jako alternatywy dla rolniczych obszarów wiejskich, podporządkowują cele leśnictwa celom ochrony środowiska. Odnosi się to także do zalesień i leśnictwa prywatnego, które nie może być

traktowane marginalnie jak obecnie w Polsce, chociażby w świetle restrukturyzacji wsi, w wyniku której powierzchnia zalesień, a następnie lasów prywatnych może wzrosnąć w nieodległej przyszłości o 1 mln ha.

Z dokumentów "Strategia leśna dla UE", "Polityka leśna państwa" oraz ogromnych zadań, jakie wynikać będą z wdrożenia znajdującej się w parlamencie Ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesień, bądź z Rozp. Rady UE 1257/99 wyłania się potrzeba opracowania Narodowego Programu Leśnego, którego celem byłoby według Międzynarodowego Forum Leśnego "tworzenie prawnych struktur społecznych i politycznych dla zachowania lasów, prowadzenia w nich gospodarki oraz dla ich zrównoważonego rozwoju". W warunkach polskich NPL dotyczyłyby:

- integracji Krajowego Programu Zwiększania Lesistości z programem restrukturyzacji rolnictwa oraz planami zagospodarowania przestrzennego;
- opracowania i wdrożenia programu ochrony różnorodności biologicznej w skali lasów wszystkich form własności z uwzględnieniem zachowania wszelkich funkcji lasu;
- określenia sposobów intensyfikacji, asymilacji i akumulacji węgla (CO₂) w ekosystemach leśnych;
- udoskonalenia obrotu surowcem drzewnym z uwzględnieniem potrzeb rozwoju infrastruktury wsi;
- udoskonalenia czynności planistyczno-prognostycznych, systemów monitoringu i informacji;
- stworzenia trwałych podstaw finansowych dla realizacji celów leśnictwa;
- zintegrowania programów badawczych wokół kierunków niezbędnych dla realizacji polityki leśnej państwa, zgodnych z tendencjami europejskimi i światowymi;
- stworzenia podstaw do przełomu programowego w kształceniu leśników do pracy w leśnictwie polskim i krajach rozwijających się.

O przyszłości leśnictwa w Polsce, podobnie jak na całym świecie, decydować będzie rozwój nauk, technologii i edukacji, a przede wszystkim rozwój nauk leśnych. Tymczasem w Polsce termin leśnictwo ginie stopniowo z nazewnictwa i przedmiotu zainteresowań głównych instytucji odpowiedzialnych za rozwój nauki i edukacji, a samo leśnictwo nie nadąża konkurować z osiągnięciami i rozwojem organizacyjnym nauk rolniczych i biologicznych, choć przed kilkudziesięciu laty było inaczej. Z prominentnymi postaciami Franciszka Krzysika, Zygmunta Obmińskiego, Witolda Koehlera, Tadeusza Trampler, Bolesława Rutkowskiego wiążą się szczególnie twórcze inicjatywy metodologiczne, które wyprzedziły zdarzenia ostatniej dekady XX wieku, choć żaden z wymienionych nie znalazł się, co stwierdzam z ubolewaniem, w gronie członków PAN.

Rozproszenie środków, brak spójnej dla nauk leśnych koncepcji metodologicznej grozi, że obecna zapaść leśnych badań naukowych może przekształcić się w kryzys, który podpo-

rządkuje polską myśl badawczą wyłącznie celom komercyjnym i ekspertyzom. Sytuacja w nauce przenosi się na strefę edukacji formalnej, nie sprzyjając kształceniu absolwentów zdolnych do pełnego sprostania bardzo trudnym, twórczym zadaniom leśnictwa wielofunkcyjnego krajowego i światowego, którego styki z planowaniem przestrzennym, socjologią, ekonomiką i ekologią tworzą pole dla przedstawicieli różnych grup nacisku wykształconych w systemie uniwersyteckim, którzy stają się wobec mediów recenzentami gospodarki leśnej.

Setny Zjazd Polskiego Towarzystwa Leśnego, Towarzystwa, które zawsze w swej historii właściwie selekcjonowało i formułowało problemy leśnictwa wymagające rozwiązań, jest moim zdaniem na tyle umocniony autorytetem historycznym, by podjąć uchwałę zobowiązującą do dokonania krytycznej oceny stanu nauk leśnych i edukacji leśnej oraz opracowania kierunków i warunków ich rozwoju. Wierzę, że Towarzystwo nasze, grupując w swym składzie przedstawicieli nauk i edukacji wszystkich instytucji leśnych w Polsce, przedstawicieli praktyki leśnej różnych szczebli zarządzania lasami jest zdolne, by we właściwej perspektywie czasowej i we współpracy z właściwymi organizacjami, a Polską Akademią Nauk – Komitetem Nauk Leśnych szczególnie, Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa, Generalną Dyrekcją Lasów Państwowych, Departamentem Leśnictwa, Ochrony Przyrody i Krajobrazu Ministerstwa Środowiska dzieła tego dokonać. Byłby to liczący się wkład Polskiego Towarzystwa Leśnego do Narodowego Programu Leśnego i rozwoju leśnictwa w Polsce.

*Katedra Ochrony Lasu i Ekologii
Wydział Leśny SGGW
ul. Rakowiecka 26/30, 02-528 Warszawa*